

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ A SIBIULUI

ABONAMENTUL:

Pe un an: 25 lei

Cont nr. 45.10.4.09.2

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român,

Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

Cititorii din străinătate se pot abona, adresându-se la ILEXIM Departamentul Export — Import Presă, P.O. Box 136-137 — telex: 11226, București, str. 13 Decembrie nr. 3.

Credința noastră

64. Biserica Ortodoxă Română (IV)

În Transilvania, după Ioan de la Prislop a urmat în prima jumătate a secolului XVII *Ilie Iorest*, care a suferit închisoare pentru că a refuzat să treacă la religia calvină. El s-a retras din scaun, trăind mai departe în Moldova, probabil la Mănăstirea Putna. Urmașul său, *Simion Ștefan*, rămîne în istorie prin traducerea și tipărirea *Noului Testament* de Alba Iulia, în 1648. Predoslovie este scrisă de luminatul cărturar Simion Ștefan, care pune problema unității naționale a poporului român, luptînd pentru formarea unei limbi unitare, unei limbi literare cu largă circulație, pe care s-o înțeleagă toți românii. El arăta: „Bine știm că cuvintele trebuie să fie ca banii, că banii numai aceia sînt buni care umblă în toate țările, așa și cuvintele acelea sînt bune carele le înțeleg toți... Noi dreptu aceeaia ne-am silit, de în cît am putut să izvodim așa cum să înțeleagă toți...”

Urmașul lui Simion Ștefan a fost *Sava Brancovici*, care a avut o păstorie foarte zbuciumată din cauza luptei cu calvinismul impus de principii transilvăneni. El a ținut un sinod la Alba Iulia în 1675, luînd măsuri pentru înviorarea vieții religioase și bisericești, a clerului și credincioșilor păstoriți. A fost închis împreună cu frațele său Gheorghe, care reușește după un timp să fugă în Țara Românească. Acolo cere sprijinul lui Șerban Cantacuzino pentru eliberarea mitropolitului. Ținînd seama de viața lui curată și de statornicia în Ortodoxie, Biserica noastră a canonizat pe mitropolitul Sava în anul 1950 cînd a fost canonizat și *Ilie Iorest*. Pomenirea lor se face în 24 aprilie.

Au urmat alți mitropoliți pe scaunul de la Alba Iulia. În 1698 scaunul a fost ocupat de *Atanasie Anghel*, cel care și-a uitat jurămîntul de credință făcut la hirotonie, precum și binefacerile primite de la domnul Țării Românești, *Constantin Brîncoveanu*. Astfel se încheie șirul mitropoliților ortodocși de la Alba Iulia.

Cel mai de seamă urmaș al mitropolitului *Varlaam* al Moldovei a fost *Dosoftei*, înscăunat la 1671. El era un mare cărturar, știa mai multe limbi; „și nu este om ca acela în țara noastră”, zice cronicarul *Ioan Neculce*. Cea mai importantă lucrare a sa: *Psaltirea în versuri*, a fost tipărită la Unieș, în Polonia, căci tipografia lui *Varlaam* se distrusese. În 1679 *Dosoftei* reface tipografia, tipărind *Dumnezeiasca Liturghie*, a doua traducere după cea a lui *Coresi* și prima făcută de un ierarh. Mitropolitul *Dosoftei* scrie patriarhului *Ioachim* al Moscovei, cerînd să-i dea o tipografie. O primește și o instalează la Iași, tipărind mai multe cărți. Activitatea sa cărturărească este întreruptă de luarea ca ostatec de către regele Poloniei. În Polonia și-a continuat activitatea în condiții grele și a murit cu dorul de țară în 1693. El se numără printre marii fauritori ai limbii literare românești și a primelor încercări de versificație românească.

În Țara Românească, în a doua jumătate a secolului al XVII-lea, au avut loc o serie de frămîntări cu repercusiuni și asupra Bisericii. Cel mai important mitropolit a fost *Teodosie*, în timpul căruia scaunul mitropoliei se mută de la *Țirgoviste* la *București*. A fost înlocuit din scaun la 1672, dar a fost repus în scaun la 1678 de domnitorul *Șerban Cantacuzino*. În timpul celor doi domni, *Șerban* și *Constantin Brîncoveanu*, sub care a păstorit mitropolitul *Teodosie* și care a fost iubitor de cultură, sprijinind cu toate forțele dezvoltarea culturii sub toate aspectele, a

desfășurat o bogată activitate în slujba poporului său. Activitatea lui a culminat cu tipărirea *Bibliei* de la *București*, în 1688, carte de proporții monumentale pentru acea epocă. *Biblia* de la *București* reprezintă sinteza eforturilor scriitorilor ecleziastici, începînd cu *Varlaam*, *Dosoftei* și *Simion Ștefan*. Este cea mai valoroasă carte tipărită pînă la această dată pe teren lingvistic, care, prin largă ei răspîndire, a contribuit la formarea limbii literare românești, îmbogățind patrimoniul nostru lingvistic cu noi cuvinte. Cartea este dăruită „neamului românesc”, demonstrînd conștiința unității naționale și lingvistice a fauritorilor acestei monumentale opere, la care a contribuit și învățatul *Stolnic Constantin Cantacuzino*.

În timpul domniei lui *Constantin Brîncoveanu*, care și-a pus amprenta pe epoca sa, prin stilul care-i poartă numele, artele și cultura în general au luat un mare avînt. Biserica a fost condusă de luminoasa figură a mitropolitului *Antim Ivireanul*, care domină epoca sa. Mitropolitul *Antim* a înființat cu sprijinul domnitorului noi tipografii, prin care vîd lumina zilei o mulțime de cărți bisericești. Lui îi revine marele merit de a fi desăvîrșit opera începută de *Matei Basarab*, de introducere a limbii române în Biserică. *Didahiile*, opera de valoare a acestui mitropolit cărturar, sînt prețuite și folosite de către slujitorii altarelor. El a tipărit cărți de slujbă pentru credincioșii din *Antiohia*, din *Ivria*, unde a trimis un tipograf iscusit, pe *Mihail Ștefan*. A încurajat și susținut pe românii transilvăneni în lupta cu prozelitismul catolic, după „unirea” de la 1701. Mitropolitul *Antim* a fost deci un harnic și priceput tipograf, autor al unor lucrări originale, artist, ctitor de locașuri sfinte, traducător de cărți de slujbă în românește, sprijinitor al Ortodoxiei și al românilor transilvăneni, păstor de suflete, care însă a avut un sfîrșit tragic.

Transilvania a trecut sub stăpînirea austriacă în anul 1688. Românii, socotiți o națiune tolerată în imperiul habsburgic, sînt supuși unei puternice acțiuni de catolicizare; li se promet drepturi egale cu celelalte națiuni cu condiția să îmbrățișeze religia catolică. În anul 1698 ajunge mitropolit la *Alba Iulia* *Atanasie*, hirotonit de *Teodosie*, mitropolitul *Ungro-Vlahiei*, care împreună cu *Dositei*, patriarhul *Ierusalimului*, l-au pus să iscălească o mărturisire de credință ortodoxă. Astfel *Atanasie* se obliga să păzească toate rînduilele dogmatice, cultice și canonice ale Bisericii Ortodoxe. *Brîncoveanu* i-a dat daruri conștînd din cărți, odăjdii, bani ș.a. Cu toate acestea *Atanasie* a uitat ușor făgăduințele făcute și la 7 octombrie 1698, un număr de 38 de protopopi au semnat un „manifest de unire”, în care se prevedea însă respectarea legii strămoșești, adică a credinței ortodoxe, moștenite de români de la străbunii lor. În 1701 se crează o episcopie unită, supusă arhiepiscopiei romano-catolice din *Esztergom*. Au urmat mai multe frămîntări și proteste împotriva „unirii”, căci românii și preoții lor erau tot așa de asupriți ca și pînă acum. Privilegiile promise nu li s-au acordat. Ei și-au dat seama că scopul habsburgilor a fost de a-i despărți de frații lor de peste munți, de la care primeau ajutoare și unde se hirotoneau preoții românii.

Cel mai important reprezentant al Bisericii unite, luptător pentru drepturile românii, a fost luminoasa figură a episcopului *Inochentie Micu*.

(Continuare în pag. a 2-a)

Prima școală românească

(II)

O școală pentru „fii de iobagi” la anul 1495 în *Scheii Brașovului*? Istoriografia de specialitate a acceptat în unanimitate anul 1495 ca an al înființării școlii românești din *Scheii Brașovului*, propus cu ezitări de *Andrei Bîrseanu* în cunoscuta monografie a școlilor brașovene, pe baza unui memoriu al obștei românilor din *Schei*, intitulat „Punturile ce s-au dat la Gubernie românește”, adresat comandantului militar din *Sibiu* în anul 1761, în contextul unui litigiu cu magistratul, care s-a opus etajării școlii din pia-tră.

Nu s-a sesizat însă un amănunt în documentul menționat: „de cînd s-au zidit sf. biserică și școala la ano 1495, sînt două sute șazece și șase” (v. *Sterie Stinghe*, *Documente*, vol. V, *Brașov* 1906, p. 177), deci anul zidirii și nu al înființării școlii, iar a pune la îndoială afirmarea (cum face *Bîrseanu*) este fără îndoială lipsită de temei întrucît actul se emite în momentul unui conflict cu magistratul și „Cetatea”, orî aceștia dețineau o bogată arhivă documentară și n-au ripostat cu nimic la afirmația de zidire a școlii în anul 1495, ba mai mult, în actul de răspuns către Guvern o numește „Școala vetus” (școala veche).

Se știe însă că zidirea unei școli de piatră nu presupune înființarea ei, pentru că aceasta, ca orice biserică și școală românească, trebuia să funcționeze mai mult timp într-o construcție de lemn. Dovada ne-o confirmă expresia numerică a grămaticilor consemnați înaintea anului 1495 în documente și marginal pe manuscrisele din arhiva istorică a bisericii, care prin definiție slujeau în egală măsură biserica, școala și obștea.

Pentru valoarea sa cărturărească, *grămaticul Oprea* din *Scheii Brașovului* este cerut la anul 1479 de *Laiotă Basarab* la curtea sa, pentru a-l răsplăti, întrucît în timpul pribegiei i-a slujit cu devotament. Asemenea lui, *Grămaticul Radu* (1480—1484) este chemat alături de popa *Coman* la curtea domnului muntean *Vlad Călugăru*, care, pentru sprijinul dat de românii din *Schei* în timpul pribegiei, a început construirea în piatră a bisericii la anul 1495. *Grămaticul scheian* răspunde cerințelor acestui domn și se stabilește în Țara Românească, fiind înlocuit în activitatea didactică de *grămaticul Gheorghe*, menționat în *Actele Magistratului* între anii 1481—1484. Un *Minei* slavon din arhivele bisericii păstrează numele *grămaticului Petru*, ca „grămatic de sîrbie” la anul 1492, deci o categorisire pe structuri de învățămînt.

Numai în acest context poate fi înțeleasă și afirmația diaconului *Coresi* făcută în epilogul *Psaltirii* slavo-române din anul 1577: „Drept aceea... scrisu-v-am aceste psaltiri cu otveat, de-am scos psaltirea sîrbească pre limba românească să le fie de înțelegătură și grămaticilor”. Faptul că la anul 1509 mai mulți grămatici însoțeau preotul bisericii cu crucea, confirmă încă o dată atribuțiile grămaticilor identice cu cele ale dascălilor de mai tîrziu, care slujeau și strana mare a bisericii, cît și școala. *Ștefan Bîrsănescu* (v. „Pagini nescrise din istoria culturii românești”, *București*, 1967) stabilește pe bună dreptate că dascălul se deosebea de grămatic întrucît el era destinat unui curs superior, iar grămaticul unui curs inferior, fapt verificabil și în cadrul școlii din *Schei*. Existența grămaticilor presupune cu siguranță predarea învățăturilor pe cele trei cursuri: inferior, medio și suprema, prin care nu se urmărea niște reguli gramaticale, ci însușirea limbilor: română, slavă și greacă necesare mai ales în *Scheii Brașovului*, unde populația avea ca preocupare majoră neguțătoria.

(Continuare în pag. 3)

64. Biserica Ortodoxă Română (IV)

(Continuare din pag. 1)

Acest apărător al legii strămoșești a fost ales episcop în 1728. Îndată după aceea s-a dus la Curtea din Viena cu un memoriu în care erau cuprinse revendicările poporului român. A făcut numeroase memorii pentru a dobândi drepturi pe seama românilor, dar fără rezultat. Atitudinea sa față de „unirea” cu Roma reiese din cuvintele adresate primarului romano-catolic al Ungariei, că dacă nu va sprijini cauza poporului român: „unirea se va prăbuși încît nici urmele nu i se vor cunoaște.” Este chemat la Viena, dar nu se prezintă. Pleacă la Roma, crezînd că va primi sprijinul Papei. Rămîne exilat pînă la sfîrșitul vieții (1768). Urmașul său, Petru Pavel Aron, a fost un aprig prigonitor al ortodocșilor, al fraților de același neam.

Lupta pentru apărarea credinței ortodoxe în Transilvania continuă cu călugărul Visarion Sarai, țaranul Nicolae Oprea din Săliște, care se pare că și-au sfîrșit zilele în închisoarea de la Kufstein. Au mai fost o mulțime de preoți și luptători ai Ortodoxiei: protopopul Nicolae Pop, ieromonahul Nicodim, preotul Cosma din Deal (lîngă Sebeș), preotul Ioaneș din Galeș (Sibiu), protopopul Ioan Piuariu, care a fost tuns în piața Sibiului din ordinul episcopului Petru Pavel Aron, purtînd mai departe numele de „popa Tunsu”. Lupta împotriva uniației culminează cu răscoala călugărului Sofronie de la Cioara (1760—1761), care îndemna pe credincioși să alunge pe preoții uniți și să-și păstreze credința strămo-

șească. Răscoala a zdruncinat din temelii uniația, de aceea împărăteasa Maria Terezia a trimis pe generalul Bucow, care a trecut cu forța la uniație zeci de sate ortodoxe și a ocupat pentru uniți bisericile străbune. Tunurile lui au dărîmat peste 150 de mănăstiri ortodoxe, între care: Geoagiu de Sus, Prislopul și Sîmbăta de Sus, zidite de domnii Țării Românești. Ieromonahul Sofronie a trecut munții și s-a stabilit la o mănăstire din Țara Românească. De pe urma acestor frămîntări, credincioșilor ortodocși li s-au trimis episcopi de origine sîrbă, primul fiind Dionisie Novacovici cu reședința la Rășinari (lîngă Sibiu). În anul 1950 Sinodul Bisericii Ortodoxe Române, ținînd seama de lupta dîră pentru apărarea Ortodoxiei de către Cuvioșii ieromonahi Visarion și Sofronie și de credinciosul Nicolae Oprea, a hotărît ca ei să fie cinstiți ca mărturisitori ai dreptei credințe. Canonizarea lor s-a făcut la 21 octombrie 1955 la Alba Iulia. Așa a început epoca „unirii” cu Roma, care a durat pînă în anul 1948, cînd preoții și credincioșii Bisericii unite s-au întors în sînul Bisericii Ortodoxe Române, ai cărei fii au fost pînă la 1701. De fapt uniții au păstrat neschimbată legea strămoșească, legea ortodoxă, motiv pentru care Reîntregirea noastră bisericească din 1948 a fost un act firesc, ca revenirea unui braț la albia cea mare a fluviului din care s-a desprins cîndva.

† NICOLAE
Mitropolitul Ardealului

Îndrumătorul bisericesc pe anul 1978

În editura și tipografia centrului mitropolitan din Sibiu a apărut Îndrumătorul bisericesc pe anul 1978, publicație care se află la cel de-al 126-lea an de apariție neîntreruptă.

În „Cuvînt înainte”, Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin al Ardealului arată că și anul acesta Îndrumătorul bisericesc prezintă un bogat și variat material religios și social-obștesc, „aducînd în casele credincioșilor noștri cuvinte despre evenimentele de seamă din viața Patriei noastre, din viața Bisericii noastre strămoșești...”, învățături ziditoare de suflet pentru credincioșii noștri...

Îndrumătorul bisericesc se deschide cu portretul Președintelui Republicii Socialiste România, Nicolae Ceaușescu, după care urmează un articol omagial, consacrat personalității Domniei Sale, cu prilejul împlinirii vîrstei de 60 ani.

După datele importante pentru anul 1978, urmează portretele Prea Fericitului Părinte Patriarh Iustin și Înalț Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae Mladin. În continuare se află îndătinatul calendar creștin ortodox.

Un potrivit material relatează alegerea, recunoașterea și întronizarea P. F. Dr. Iustin Moisescu ca al patrulea Patriarh al Bisericii Ortodoxe Române.

Ca în fiecare an, Îndrumătorul bisericesc se bucură de colaborarea Înalților Ierarhi din Mitro-

(Continuare în pag. 4)

Cu privire la post

A doua poruncă bisericească ne aduce în atenție obligația de a ține „toate posturile de peste an”. În Marturisirea Ortodoxă a mitropolitului Petru Movilă, scriere cu caracter normativ pentru întreaga Ortodoxie, aprobată în Sinodul de la Iași (1642) de către întîistătorii, din acel timp, ai Bisericii Ortodoxe, găsim următoarea definiție a postului: „Postul este înfrînarea de toate mîncările, sau la caz de boală, numai de unele, de asemenea și de băuturi și de toate dorințele cele rele, pentru ca creștinul să poată face rugăciunea lui mai cu ușurință și să împăce pe Dumnezeu încă și pentru ca să omoare poftele trupesti și să cîștige harul lui Dumnezeu”.

Așadar, postul este o renunțare de bună voie la mîncăruri de dulce, la băuturi alcoolice și la tot ce vatămă starea noastră sufletească, ca astfel să putem mai ușor birui relele, păcatul și să propășim în virtute, îmbunătățind gîndurile și faptele noastre. În acest sens, postul devine un act de jertfă, deci și un act de cult, prin care se urmărește, pe de o parte, înfrînarea de la cele rele, prin întărirea voinței spre săvîrșirea binelui, iar pe de altă parte preamărirea lui Dumnezeu, prin iubire și ascultare față de El.

Ținerea postului se întemeiază pe Sf. Scriptură; deci originea lui este la Dumnezeu. Sfinții Părinți Ioan Gură de Aur și Vasile cel Mare spun că Dumnezeu a întemeiat postul în rai, încă înainte de căderea omului, atunci cînd a poruncit celor dinții oameni să nu mănînce din roadele pomului oprit. Aceeași idee e exprimată în cîntările bisericești la lăsatul de sec de brînză. În legea Vechiului Testament, rînduiala postului este mereu adusă în atenția credincioșilor (Levitic 24, 28; Levitic 16, 29—30; Deuteronom 9, 9—10, 18; Judecători 20, 26; I Împărați 7, 6; Neemia 9, 1—2; Isaia 58, 6—7; Ioil 2, 15 ș. a.). În Noul Testament, Domnul și Mîntuitorul nostru a prețuit postul și a postit El însuși 40 de zile, înainte de a începe propovăduirea Evangheliei (Matei 4, 2; Luca 4, 2), deși nu avea păcate și nici trebuință de post, ci numai pentru ca, prin exemplul Său, să cîntească o rînduială sfîntă.

Mîntuitorul ne-a învățat cum să postim (Matei 6, 16—18) și a precizat că diavolul nu poate fi izgonit decît cu rugăciune și cu post (Matei 17, 21; Marcu 9, 29). Sfinții Apostoli, urmînd exemplul și îndemnul Mîntuitorului, au practicat și ei postul, mai ales cînd se pregăteau pentru o misiune (F. Ap. 9, 9; 13, 2; 14, 23) și au îndemnat în acest sens și pe ucenicii lor și toată obștea creștină (I Cor. 7, 5; II Cor. 6, 4—5). Aceste rînduieli au intrat în Sfînta Tradiție apostolică, fiind trecute în scrierea Constituțiile Apostolice (cartea a V-a, cap. 13) și totodată au fost legiferate de către Biserică în canonul 69 aposto-

lic și în canoanele 5 al sinodului I ecumenic, 29, 56 și 89 ale sin. VI ecumenic.

Postul urmărește crearea smereniei înaintea lui Dumnezeu și a unei dispoziții sufletești potrivite pentru rugăciune și cîntă spre a dobîndi iertarea și ajutorul lui Dumnezeu.

După lungimea sa, postul poate fi de o zi, sau de mai multe zile. Postul de o zi este rînduit în miercurile și vinerile de peste an, afară de cele însemnate în calendar cu cuvîntul „harti” și afară de cazul cînd în aceste zile cad sărbătorile Nașterea Domnului sau Boboteaza. Postul de o zi se mai ține în 14 septembrie, cînd se prăznuiește Înălțarea Sfintei Cruci, la 29 august cînd este sărbătoarea Tăierii Capului Sf. Ioan Botezătorul și în ajunul Bobotezei (5 ianuarie).

Postul de mai multe zile se prezintă sub chipul celor 4 posturi cunoscute în Biserica noastră și anume: Postul Mare sau al Paștelui, Postul Crăciunului, Postul Sf. Marii, adică postul între 1 și 15 august, înainte de sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului, și postul Sf. Apostoli Petru și Pavel.

Cel mai vechi și mai lung post este cel al Sf. Paști, numit și Postul Mare, sau Păresimile, care ține șapte săptămîni, începînd de la Duminică lăsatului sec de brînză (zi în care Biserica pomeneste izgonirea lui Adam din rai pentru neascultare) și se termină în noaptea Paștelui, sau a Învierii.

Cu privire la dezlegarea la pește în posturi, este bine să se cunoască, că peștele este considerat ca o mîncare, care e permisă în condițiile unui post mai ușor, deci dezlegarea la pește înseamnă ușurarea postului, iar nu călcarea lui, căci peștele este un aliment de post. Uneori, credincioșii consumă pește în zilele de post, cînd Biserica nu dă dezlegare la acesta. În acest caz, ei fac ușurarea postului. Fapta lor nu poate fi socotită ca o călcare, sau nesocotire a postului, ci numai ca o ușurare a acestuia. Menționăm în această privință că este greșită părerea unora, cum că e mai bine să mănînce carne de porc sau de vită în post, decît să mănînce pește. Consumarea cărnii în post înseamnă nesocotirea sau călcarea totală a postului, pe cînd consumarea peștelui înseamnă ținerea postului într-o formă mai ușoară. Se înțelege de asemenea că peștele poate fi consumat, fără oprire din partea Bisericii, și în orice zi de dulce.

Față de cei suferinzi, față de bătrîni și de copii, precum și față de femei gravide sau cu copii mici, Biserica a fost totdeauna îngăduitoare. Aceste persoane au fost scutite de ajunare și de post aspru, potrivit canoanelor 8 și 10 ale Sf. Timotei al Alexandriei.

Ceea ce trebuie reținut ca esențial, în rînduiala postului, este faptul că postul nu trebuie considerat numai ca un regim alimentar cu anumite privațiuni, care se referă numai la trup, ci postul este mai ales o nevoită cu caracter duhovnicesc, prin care este necesar să sporească creșterea sufletească prin mai multă rugăciune, prin cercetarea mai deasă a sf. biserici, prin cîntă, smerenie, spovedanie, hotărîre de a înlătura greșelile din purtarea și legăturile noastre cu semenii noștri, săvîrșirea faptelor bune ș. a. Așa ne învață numeroase cîntări bisericești din cărțile de slujbă ce se folosesc în timpul Postului Mare în care tocmai ne aflăm. Iată de pildă: „Să postim post primit, bineplăcut Domnului; postul cel adevărat este înstrăinarea de la răutăți, înfrînarea limbii, lepădarea mîniei, depărtarea de pofte, de clevetire, de minciună și de jurămîntul mincinos. Lipsirea acestora este postul cel adevărat și bineprimit” (din Triod, luni, săptămîna I din Post). Sau un alt îndemn: „Postind, fraților, trupesti, să postim și duhovnicește. Să dezlegăm toată legătura nedreptății. Să rupem încurcăturile tocmelilor celor silnice. Tot înscrisul nedrept să-l spargem. Să dăm flămînzilor pîine și pe săracii cei fără case să-i aducem în casele noastre; ca să luăm de la Hristos-Dumnezeu mare milă” (Triod, săptămîna I din Post, miercuri seara la „Doamne strigat-am”).

Proorocii Vechiului Testament propovăduiau îndemnuri asemănătoare. Astfel, Isaia (58, 6—8) spune. „Nu știți voi postul care îmi place? — zice Domnul. Rupeți lanțurile nedreptății, dezlegați legăturile jugului, dați drumul celor asupriți și sfărîmați jugul lor. Împarte pîinea ta cu cel flămînd, adăpostește în casă pe cel sărman, pe cel gol îmbracă-l... Atunci lumina ta va răsări ca zorile și tămăduirea ta se va grăbi. Dreptatea ta va merge înaintea ta, iar în urma ta slava lui Dumnezeu”.

În același fel învățau și Sfinții Părinți: „Postiți? Arătați-mi-o prin fapte. Cum? De vedeți un sărac aveți milă de el, un dușman, împăcați-vă cu el, un prieten înconjurat de un nume bun, nu-l învidiați... Nu numai gura și stomacul vostru să postească, ci și ochiul și urechile și picioarele și mîinile voastre și toate măduarele trupului vostru. Mîinile voastre să postească, rămînd curate de hrăpire și de lăcomie. Picioarele nealergînd la priveriști urite și în calea păcătoșilor. Ochii, neprivind cu ispitire frumusețile străine... Gura trebuie să postească de sudalme și de alte vorbiri rușinoase” (Sf. Ioan Gură de Aur, Către poporul antiohian, cuv. 3).

La astfel de îndemnuri să luăm aminte, pentru ca marele praznic al Învierii Domnului să-l înțîmpinăm nu numai cu cele mai frumoase haine, ci și cu sufletele curate.

Pr. Mihail Colotelo

Prima școală românească

(Urmare din pag. 1)

Convingerea noastră că școala a existat înainte de anul 1495 pornește și de la faptul că documentele vechi vorbesc de existența unui „sлом” care la anul 1570 „s-au vechit și au căzut” — după cum confirmă și epilogul diaconului Oprea. Probabil că ezitățile cercetătorilor în a afirma existența școlii înainte de anul 1495 au pornit și de la faptul că ea nu este amintită în numeroasele cronici ale bisericii. Se știe însă că acestea erau destinate exclusiv bisericii și dovada cea mai concludentă este însuși faptul că protopopul Vasile, deși scrie o cronică de familie de la Pătru cel Bătrîn (1484) până la anul 1628, nu amintește măcar o acțiune a tatălui său, protopopul Mihai, de a ridica în piatră la anul 1497 școala de lângă biserică păstrată și astăzi. Dacă cercetătorul A. A. Mureșianu n-ar fi aflat la începutul secolului nostru în Arhiva Magistratului chitanțele de cheltuieli emise de protopopul Mihai, n-am fi luat cunoștință nici astăzi de acest adevăr. Faptele prezentate în cronici trebuie citite și printre rânduri, căci atunci când cronică protopopului Vasile afirmă: „și mulți s-au nevoit acești păstori (Iane și Mihai) cu turma lui Hristos și cu biserică...”, desigur că se referea la acea acțiune de zidire a școlii.

Un alt argument al existenței școlii înainte de anul 1495 îl constituie manualele de școală cu destinație dublă pentru biserică și școală, aflate și azi în arhiva istorică a bisericii. „Cartea folositoare de suflet — Cuvântările lui Efreim Sirul” (sec. XV), păstrată în casa protopopului Mihai, a fost folosită la școală mai întâi de înaintașii acestuia (în special popa Dobre — tatăl său, de la care se mai păstrează alte două manuscrise în aceeași arhivă) apoi în timpul construirii școlii din piatră, folosită de fiul său Vasile, viitorul protopop și cronicar, care până la urmă o donează definitiv bisericii. Ceea ce ne determină s-o credem manual de școală este și faptul că marginal păstrează însemnări cu caracter didactic, despre Maximilian și Dioclețian, fapt repetat în cunoscuta „Cazanie a II-a” („Evanghelia cu învățătură” din 1580—1581) a lui Coresi, care adaugă (f. 3): „Troada, Ierusalim, Ulpia Traiană, Neron, Maximilian, Dioclețian, i proci” — o dovadă certă a predării la acea dată a istoriei Daciei și romanilor în cadrul școlii din Schei.

În baza celor de mai sus, afirmația lui A. Bîrseanu în numita monografie a istoriei școlilor brașovene: „Școala aceasta veche de la Sf. Nicolae n-a putut fi altceva decât o școală elementară, sau cel mult o școală de dieci în care se învăța cititul, scrisul și cântările bisericesti... după cum erau mai toate școlile vechi românești înființate pentru fiii de iobagi” — nu mai poate fi acceptată.

Semnificația școlii de piatră de la 1597. După ce A. A. Mureșianu a descoperit la începutul secolului nostru, în arhiva magistratului Brașov, documentele construcției școlii de piatră de către protopopul Mihai la anul 1597 (v. A. A. Mureșianu, *Clădirea școlii românești din Brașov de către popa Mihai*, op. cit.), multe lucrări istoriografice, ghiduri O. N. T. și articole ocazionale au acceptat acest an ca an al înființării școlii, negăsind în aceeași privilegiată arhivă a magistratului documente ale unei construcții mai vechi a școlii, care să corespundă afirmațiilor memoriului mai sus amintit, conform cărora școala de piatră s-a zidit odată cu biserică, la anul 1495.

Nu s-a realizat însă un raționament: Aron Vodă, care-și temea permanent tronul, miza pe un eventual refugiu la Brașov și în acest context banii pentru construcția în piatră a școlii i-a oferit magistratul, care la rândul său îi distribuia protopopului Mihai contra chitanță. Dar clădirea de la 1495 a fost ridicată cu patronajul direct al domnilor din Moldova și Țara Românească și pentru aceasta nu trebuia să dea socoteală magistratului, ci acestor ctitori, așa cum afirmă un alt memoriu al românilor din Schei, adresat la 1737 autorităților din Transilvania: „Dreptul de stăpânire asupra teritoriului nostru... aparține principilor Moldovei și Valahiei, care au apărut și scutit în bună rânduială pe străbunii noștri, dându-le voie a-și zidi biserică și școli...”.

Noua construcție de piatră de la 1597 fusese pregătită de o adevărată epocă de aur culturală desfășurată sub egida bisericii și a școlii. Este epoca în care Diaconul Coresi a făcut posibilă biruința scrisului în limba română prin cărțile tipărite aici, întrebându-se pe renumiți preoți Iane și Mihai, precum și școala de copisti care-i furniza manuscrise pentru teascul său tipografic. Dar este și epoca în care Mihai Viteazul pregă-

tea prima unitate politică a românilor de pe cele trei versante românești.

Asistăm acum la o școală, care-și desfășura deja activitatea educativă pe două cursuri distincte: inferior și superior. O evidentă mărturie a acestei afirmații o constituie *Epilogul* diaconului Oprea, atașat Octoiului copiat de la 1570 și păstrat azi în câteva clișee de sticlă în arhiva istorică a bisericii. Oprea își scrie Octoiul său „să fie învățătura ucenicilor cine învață dascălie... din Țara Bîrsei și din tot ținutul Ardealului”, deci un evident curs pedagogic pentru viitorii dascăli. Atributele sale de „mașteriu școlii românești de lângă biserică Scheailor și dascăl mai mare ucenicilor cine învață dascălie și bisericii psaltul întâi” definesc pe de o parte funcția sa în cadrul școlii elementare și pe de altă parte în cadrul școlii pedagogice, deci existența celor două cursuri. Afirmând că și-a scris Octoiul „după izvodul ce iaste în biserică Scheailor de lângă Cetatea Brașovului, de l-au scos den limba sîrbească (slavonă) pre limba românească sfinții părinți cine au fost mainte întru acest loc” ne convinge de existența altor manuscrise prin care s-a format școala de copisti a bisericii, pregătind și determinând venirea lui Coresi la Brașov. Afirmând în continuare *Epilogul* de existența unui „sлом”, care „s-au vechit și au căzut”, ne convinge încă odată de îndepărtata existență a școlii, odată ce locașul ei, „sломul”, „s-au vechit și au căzut” la 1570, ori el nu se putea învechi decât cel puțin după o sută de ani de existență.

Afirmațiile diaconului Oprea sînt întărite de expresia numerică a gramaticilor consemnați pe manuscrisele păstrate încă în arhiva istorică a bisericii. Pe filele albe ale „Psalmilor slavoni”, scriși în secolul al XVI-lea de Toma Jupân din Schei, apar numele gramaticilor Balea, Dumitru și Oprea, alături de gramaticul Pătru (fiul protopopului Iane), gramaticul Vasile (fiul protopopului Mihai). Prezența lor ne convinge asupra folosirii acestui manuscris pentru școală, cu atât mai mult cu cît toate catastifele menționează predarea psaltirii în școală, alături de gramatică și octoih, ca materii de bază. Un alt manuscris, folosit la biserică, dar și la școală — *Molitvelnic slavon* — provenit din biblioteca protopopului Mihai, păstrează marginal cugetări moralizatoare didactice în scriere latină, fapt ce ne convinge că la școala din Schei se folosea, sau cel puțin se știa limba latină, așa cum afirma și diaconul Oprea în *Epilogul* său: „iară... latinește să știe numa cine iaste om cărturar, oare preot, oare dascăl, oare diac”. Tot pentru școală trebuia să se destineze și „Învățăturile morale din viețile sfinților” de către popa Voicu la 1578, care le donează „ca să fie fiecărui om și mic și mare spre învățatură și folos”. Cronicarul sas Simon Massa (1536—1605) comentează episodul donării la 1559 a „Catehismului românesc” tipărit de Coresi, fiind folosit ca manual de școală.

Nu mai pe baza acestei atmosfere cărturăriști putem înțelege trimiterea de către Lăpușneanu la Brașov a preotului Sava „să învețe carte”. Acesta găsind „trei cărți... pentru învățatură” cere domnitorului 1000 aspri, iar domnitorul îi satisface dorința sfătindu-l „să te silești cu învățatura... ca să fii învățator al creștinilor”. Vechiul catastif al bisericii „Sf. Nicolae” menționează un Minei cumpărat de la popa Sava. Faptul că Lăpușneanu îl trimite pe preotul Sava la Brașov nu ne surprinde, căci în același timp cunoscutul preot Dobre din Schei, tatăl protopopului Mihai, se găsea în solie atît în 1555 cît și în 1558 și probabil că în contextul acestor legături s-a donat și celebrul „Tetraevangelh miniat” de la 1560, păstrat azi în arhiva bisericii (mss. 4).

Deci, existînd școală („sлом”), manuale de școală și gramatici dascăli ai școlii, mult înainte de anul 1597, școala exista în clădirea de piatră mult înaintea acestei date.

În baza celor de mai sus, considerăm că începuturile primei școli românești trebuie căutate înaintea anului 1399, în cadrul unei școli de predică susținută de preoții bisericii, pentru care s-au scris Omiliile Sf. Ioan Gură de Aur (sec. XII), continuată de o școală orașenească de citeți și gramatici (sec. XIV—XV) și o școală orașenească cu cele două cursuri: inferior și superior pentru secolul al XVI-lea, care avea să-și dovedească necesitatea pe orice treaptă istorică sub egida străvechii biserici ortodoxe „Sf. Nicolae”, care a constituit o adevărată citadelă de apărare a Ortodoxiei românești și a conștiinței de unitate națională.

Prof. Vasile Oltean

Poezia florilor

În anul acesta se împlinesc 450 ani de la înființarea primei tipografii la Sibiu. În cinstea acestui eveniment sînt prevăzute a se desfășura în municipiul nostru un bogat mănunchi de acțiuni care se vor încheia numai după 15 iulie 1978.

Șirul acestor manifestări a fost început de expoziția, inspirată intitulată: „Poezia florilor”, care a fost deschisă în cursul lunii februarie a.c. în sala de marmură a Casei de cultură a sindicatelor din Sibiu.

Expoziția a cuprins 450 de reproduceri, în culori, de flori, care mai de care mai minunată, nici una asemenea celeilalte, pentru fiecare an de existență tipograficească sibiană cite una sau chiar un buchet, sub fiecare fiind tipărit cite un vers adecvat, aparținînd unor poeți români, de astăzi și de altădată, ca și unor poeți străini. Cîteva exemplificări:

„Printre cimbru și susai
Fîr plăpînd de păpădie
Înaltă, greu, în vîrf de pai
Un bănuț de păpădie.”

(G. Topîrceanu — Menire)

„Atîtea flori și nu sînt două
Să-nbrace la un fel veșminte.”

(D. Anghel)

„E fericit cel ce sădește trandafirul
Dar și acel ce smulge din rădăcină pirul.”

(I. Hováth — Fericire)

Expoziția a demonstrat, desigur, în primul rînd nivelul superior la care a ajuns în zilele noastre arta tipografică, tipografia sibieni situîndu-se, precum se știe, la loc de frunte, măiestria lor fiind cunoscută pînă departe.

„Poezia florilor” însă a avut darul de a aduce în sufletele noastre, cu mult timp mai devreme, anotimpul tinereții, ea prilejuind pentru vizitatori bucurii lăuntrice deosebite, generatoare de gânduri înaripate, de dor de viață, de muncă, de bună-tate. „Cine florile iubește, suflet bun el dovedește” — spune o zicală populară.

Această expoziție a culminat cu manifestările din 17 februarie, cînd, tot la Casa de cultură a sindicatelor, a avut loc un montaj diason, axat de asemenea pe lumea florilor, manifestare de o deosebită gingașie, o expoziție de flori naturale, la care și-a adus contribuția întreprinderea de sere Codlea, o adevărată demonstrație de Ikebana, de o rară frumusețe și aceasta, și o seară de poezie susținută de cenaclul scriitorilor din Sibiu.

La toate aceste manifestări, rol hotărîtor a avut întreprinderea poligrafică din Sibiu și în chip special directorul acesteia, Mircea Opreșiu.

Demonstrație de artă tipografică, dar în același timp și în chip special mijloc de educație etică și estetică, de elevație lăuntrică, „Poezia florilor” va rămîne mult timp vie, ca o sărbătoare aleasă, ca un zîmbet al Cerului, în sufletul miilor de vizitatori.

Gh. P.

INFORMAȚII

● Cu prilejul aniversării a 400 de ani de la tipărirea, de către Diaconul Coresi la Brașov, a Psaltirii și Liturghierului românesc, precum și în cinstea aniversării a 20 ani de existență a muzeului, la sfîrșitul anului trecut la complexul muzeistic de pe lângă biserică Sf. Nicolae din Schei—Brașov s-a deschis o expoziție, cu care ne-am întîlnit și la o emisiune a televiziunii noastre, intitulată: „Cartea veche brașoveană.”

Expoziția, organizată în cadrul unei clădiri recent restaurate, cuprinde: *Texte precocesiene* (sec. XIII—XVI), aparținînd școlii de copisti de pe lângă biserică „Sf. Nicolae”, care a pregătit și determinat venirea lui Coresi în Schei Brașovului; *Texte coresiene*, la cele cunoscute adăugîndu-se încă două lucrări, identificate de conducerea muzeului; *Biblioteca protopopului Mihai*, cunoscutul colaborator coresian ale cărui cărți, copiate de el sau aduse din alte centre culturale, au slujit tiparului coresian; *Mari cărturari brașoveni* (pînă la 1830), generic sub care s-au expus opere de rară valoare ale unor cărturari ca: Dimitrie Eustatevici (primul gramatic), protopopul Vasile (primul cronicar), Tempeștii, cronicari, copisti și gramatici, Anton Pann, George Ucenescu etc. Expoziția este încadrată de tablourile pe pînă realizate de Mișu Popp și reprezentînd pe cunoscuți cărturari locali: Eustatie Grid, episcopul Ioan Popazu, directorul Gavril Munteanu, Dr. I. Moșota, Virgil Onițiu — conducătorii primului gimnaziu ortodox brașovean.

Alături de biserică „Sf. Nicolae” și Muzeul Școlii, noul obiectiv vine să dovedească importanța focarului românesc de cultură creat în Schei Brașovului sub patronajul bisericii „Sf. Nicolae”, ca citadelă de rezistență ortodoxă și românească, focar care a înscris pe fiecare treaptă istorică inițiative valoroase.

Expoziția, care se bucură de un deosebit succes, cinstește pe organizatorii ei de la Muzeul și biserică Sf. Nicolae din Brașov.

● Praznicul Sfinților Trei Ierarhi: Vasile, Grigorie și Ioan, hramul catedralei mitropolitane din Timișoara, a fost subliniat în anul acesta prin slujba arhierască săvîrșită de Înalț Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului și Prea

(Continuare în pag. 4)

Sfântul Andrei Criteanul

Andrei de Creta s-a născut în sec. VII-lea la Damasc, oraș ce se află la 202 km de Ierusalim. În drum spre Damasc s-a convertit, după cum știm, Sf. Ap. Pavel. De la naștere până la vârsta de 7 ani Andrei a fost mut. Darul vorbirii l-a căpătat la vârsta de 8 ani, în urma primirii Sf. Taine. De la vârsta de 14 ani s-a dedicat slujirii lui Dumnezeu, trăind în mănăstire. A studiat nu numai științele teologice, ci și laice. Datorită cunoștințelor sale teologice a fost numit secretar al lui Teodor, patriarh de Ierusalim, apărător al icoanelor. În anul 679, a luat parte activă, ca delegat al patriarhului, la Sinodul VI ecumenic (680—81) de la Constantinopol. Prin activitatea sa strălucită de la Sinod ca apărător al Ortodoxiei împotriva învățăturii greșite monotelite, el a fost chemat la Constantinopol și hirotonit întru diacon. Între anii 685—711 a fost arhiepiscop al insulei Creta. Între anii 711—715, a participat la Sinodul din Constantinopol. Sf. Andrei a fost nu numai un predicator ci și scriitor, rămânându-ne de la el predici, cântări bisericești și rugăciuni.

Mai cunoscut este celebrul său „Canonul cel Mare de pocăință”, ce se rostește în Postul Mare în care tocmai ne aflăm. Acest „Mare Canon” este plin de foarte multă simțire duhovnicească, în el cuprinzându-se, ca într-o sinteză, istoria Vechiului și Noului Testament, fapte de la Adam până la înălțarea Mântuitorului Hristos, precum și din activitatea și predica Sf. Apostoli.

Prin acest canon, Sf. Andrei Criteanu îndeamnă tot sufletul să rîvnească și să urmeze, după putere, faptele bune și să fugă de toate faptele rele, să

se îndrepte totdeauna spre Dumnezeu, prin lacrimi de păreri de rău pentru păcatele săvârșite și dorința de îndreptare, prin pocăință, de unde și numele canonului. Acest mare Canon al Sf. Andrei Criteanu este astfel alcătuit încît, într-adevăr, înmoaie cea mai împietrită inimă, credincioasă, deșteptînd sufletul spre săvîrșirea binelui.

Alexandru Reabtev, în studiul său „Canonul cel Mare — școală a pocăinței” se ocupă de această lucrare (în rev. Patriarhiei Moscovei, nr. 30/969), pe care o împarte în: 1. Căderea; 2. Grădina pocăinței; 3. Oceanul nădejdi; 4. Ușa mîntuirii; 5. Răspunsul în fața lui Dumnezeu.

Rînduiala cultică a Postului Mare pune sufletul nostru în fața lui Iisus Hristos-Mîntuitorul în toată goliciunea lui, așa cum este el, micșorat și urîțit de păcate, de patimi, slab, schimbător, dar și minunat cînd este încărcat de virtute. Imnografia Triodului în această privință este deosebit de semnificativă, în special Canonul cel Mare al Sf. Andrei Criteanul, această rugăciune cutremurătoare, prin care omul credincios poate dobîndi frumusețea cea dintîi.

Iată ce zice într-una din stihiri: „Pildele Scripturii celor noi îți aduc ție, ca să te ducă pe tine, suflete, spre umilință; rîvnește dar dreptilor, iar de păcate te leapadă și înduplecă pe Hristos cu rugăciunile tale, cu postul, cu curăția și cu smerenia” (Triod ed. 1970, p. 427).

Înainte de a purta sufletul pe calea tînguiri, tînjind și rîvnind izbăvirea din păcat, Sf. Andrei începe Canonul cu un imn de preamărire, înălțat lui Dumnezeu, care n-a lăsat să piară creatura Sa: „Ajutor și acoperitor s-a făcut mie spre mîntuire, acesta este Dumnezeu meu și-l voi slăvi pe

El; Dumnezeu părintelui meu și-l voi înălța pe El, căci cu slavă s-a preaslăvit” (Triod, p. 403).

Despre lucrarea Mîntuitorului Hristos Sf. Andrei Criteanul spune în Canonul său: „Săvîrșit-ai mîntuirea în mijlocul pămîntului, Făcătorule, ca să ne mîntuim; de bunăvoie, pe lemn te-au răstignit și Edenul cel ce se încuia se-a deschis; Cele de sus și cele de jos, făptura și toate neamurile mîntuindu-se, se închină Ție” (Triod, p. 413).

Pocăința este firul roșu ce străbate întreg Canonul. „Miluiește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc... Primește-mă pe mine cel ce mă pocăiesc...” (Triod, p. 424).

O altă latură a pocăinței, potrivit Canonului Sf. Andrei, este mărturisirea. Prin mărturisire, credinciosul se ușurează de povara păcatului, care apasă asupra sa.

Ușa mîntuirii este un alt moment al Canonului, prin care Sf. Andrei ne dă exemple de post din Noul Testament. Fiecare tropar al Canonului revelează noi și noi adîncimi de nepătruns ale sufletului. Sufletul parcă vorbește cu el însuși.

De reținut de asemenea frumusețea literară a Canonului Sf. A. Criteanu, recunoscută și apreciată de toți care-l citesc cu atenție și evlavie.

Biserica recomandă să se citească Canonul Mare de două ori în decursul Postului Mare: în primele patru zile ale postului — fragmentar — la Pavecernița Mare și în întregime în săptămîna a cincea din postul Sf. Paști.

În general, Canonul cel Mare este un fel de oază spirituală, un fel de semnal de alarmă pentru trezirea sufletului nostru la o viață duhovnicească cît mai înaltă, ideea principală fiind aceea de pocăință, de îndreptare.

Pr. C. Pistru

INFORMAȚII

(Urmare din pag. a 3-a)

Sfîntul Episcop-vicar Timotei Lugoianul, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi.

În cadrul slujbei au fost hirotesiti întru iconomi stavrofori P. C. părinți: Florin Gheorghe, protopop la Deta și Gheorghe Neda, protopop la Oravița.

La priceastă, înalt Prea Sfinția Sa a vorbit despre îndatorirea credincioșilor de a cultiva dragostea de cultură, de propășire și de pace, după pilda marilor dascăli ai Bisericii.

Praznicul zilei s-a încheiat cu o agapă la reședința mitropolitană, la care a fost prezent și profesorul Earl Pope, din S. U. A., român de origine.

● Ședința ordinară anuală a Adunării Generale a Casei de Ajutor Reciproc din cadrul Arhiepiscopiei Timișoarei și Caransebeșului a avut loc în 27 ianuarie 1978, la noul sediu al protopopiatului din Timișoara, cu participarea înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae al Banatului, a Prea Sfințitului Episcop-vicar Timotei Lugoianul, a delegaților Centrului eparhial, protopopiatelor, Seminarului teologic, precum și a Vicariatului ortodox sîrb.

A fost de față reprezentantul Departamentului Cultelor.

Adunarea a fost deschisă printr-un cuvînt al P. C. președinte Alexandru Bălăș, după care s-a prezentat raportul general pe anul 1977 al comitetului de conducere. P. C. pr. Vichentie Cuzma a prezentat darea de seamă a comisiei de revizie.

S-au prezentat de asemenea și alte materiale legate de activitatea C. A. R.

La invitația președintelui adunării, a luat cuvîntul I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului care a arătat că rezultatele obținute sînt o dovadă a utilității C. A. R. și a făcut urări de noi și pozitive împliniri pentru viitor.

● Duminică, 29 ianuarie 1978, P. S. Episcop Vasile al Oradiei, însoțit de P. C. vicar Augustin Lucian, a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica parohială din orașul Aleșd, prot. Oradea, ținînd un ziditor cuvînt de învățătură, în cadrul căruia a felicitat pe credincioși și pe preotul lor, Ștefan Popa, pentru hotărîrea de a-și picta biserica.

● Duminică, 5 februarie 1978, P. S. Sa, însoțit de P. C. pr. Ilie Feier, secretar eparhial, a oficiat Sf. Liturghie în biserica din parohia Ceica, prot. Beiuș, pîstorită de vrednicul preot P. C. prot. on. Ioan Ciocan. Și aici a rostit un ziditor cuvînt de învățătură, exprimîndu-și satisfacția în legătură cu dorința și hotărîrea credincioșilor de a-și împodobi biserica cu o frumoasă pictură.

Tot în 5 februarie 1978, P. S. Sa a săvîrșit slujba vecerniei în frumoasa biserică de lemn din Ceșoara, filie la parohia Cotiglet, pîstorită de tînărul preot Silviu Moldovan, și în biserica din parohia Bucium, pîstorită tot de un tînăr preot, Viorel Pașca, ambele din protopopiatul Beiuș.

● Duminică, 12 februarie 1978, P. S. Episcop Vasile însoțit de P. C. cons. Ioan Negroiu, a săvîrșit Sf. Liturghie în biserica din parohia Dobrești, prot. Beiuș, pîstorită de preotul Gheorghe Neagoe.

În aceeași zi, P. S. Sa a oficiat slujba vecerniei în biserica din parohia Luncașrie, pîstorită de tînărul preot Ioan Iova, și în biserica din parohia vacanță Cornisești, suplinită de preotul din Dobrești, ambele din prot. Beiuș.

În toate cele trei biserici, P. S. Sa a ținut cîte un cuvînt de învățătură, îndemnîndu-i pe credincioși să stea strîns legați la altarul Bisericii strămoșești și să fie buni fii ai Patriei și poporului nostru.

● În 21 februarie 1978, s-a ținut la Centrul eparhial Oradea, sub președinția P. S. Episcop Vasile, o ședință administrativă cu toți protopopii din eparhie, cu care prilej s-a făcut un folositor instructaj financiar și s-au discutat chestiuni privind bunul mers al vieții bisericești în eparhie.

În aceeași zi, s-a ținut și Adunarea generală a C. A. R. cu care ocazie s-a făcut darea de seamă pe anul 1977 și s-a aprobat planul de lucru pe 1978.

● Joi, 23 februarie 1978, la Centrul mitropolitan din Sibiu a avut loc Adunarea generală a Casei de Ajutor Reciproc din cadrul Arhiepiscopiei Sibiului, cu participarea reprezentanților protopopiatelor, Institutului Teologic Universitar din Sibiu etc.

La invitația conducerii C. A. R. a luat parte I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, însoțit de permanenta Consiliului arhiepiscopesc.

A fost de față de asemenea reprezentantul Departamentului Cultelor.

După rugăciune, președintele C. A. R., P. C. prot. Traian Bălășu, rostește cuvîntul de deschidere, după care P. C. pr. L. Opreș, secretarul comitetului de conducere, a prezentat darea de seamă pe anul 1977.

P. C. Sa a prezentat de asemenea execuția bugetară, conținutul de venituri și cheltuieli și alte situații legate de activitatea anului 1977, proiectul de buget pe anul 1978 etc.

P. C. pr. S. Filimon a prezentat raportul comisiei de verificare.

Din situațiile prezentate, cît și din discuțiile care au urmat a reieșit buna gospodărire a fondurilor C. A. R.

Acest fapt a fost apreciat și de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, care a luat cuvîntul la încheierea lucrărilor și care a subliniat că ideea întrajutorării își are izvorul în dragostea evanghelică, ea practicîndu-se încă din primele zile ale Bisericii.

● La propunerea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, Sf. Sinod al Bisericii noastre a acordat rangul de arhimandrit P. Cuv. Vasile Cornilă, licențiat în Teologie, avînd totodată un an de studii ecumenice în străinătate la Bossey (Elveția), în momentul de față vicar administrativ al Centrului arhiepiscopesc Sibiu, precum și P. Cuv. Sofronie Achim, licențiat în Teologie, eclesiarh la catedrala mitropolitană din Sibiu.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului a hirotesit în rangul de arhimandrit pe P. Cuv. V. Cornilă cu prilejul Sf. Liturghii, săvîrșită la sf. mănăstire Brăncoveanu, în 6 august 1977, iar P. Cuv. Sofronie Achim, a fost hirotesit arhimandrit în catedrala mitropolitană din Sibiu, Duminică, 23 octombrie 1977.

Vorbe înțelepte

— Răzbuarea omului nobil este iertarea și uitarea.

— Cei buni se iubesc și se caută între ei.

— A dori desăvîrșirea tuturor este cea mai înaltă treaptă a iubirii.

— Omul înțelept se judecă singur.

— Cui își vinde țara, dați-i ștreangul.

(G. Coșbuc)

— Munca este izvorul moralității.

— Știința și puterea morală sînt stîlpii fericirii popoarelor.

— Omenia este inima omului.

— Adu-ți aminte că ești om.

— Omenia e mai scumpă ca avuția.

— Omul fără omenie e ca și trupul fără suflet.

— Nu tot omul e om.

— Buna vecinătate e mai ceva ca frăția.

— Omul care nu știe să facă bine nu este om.

— Nu prin bogăție se face omul om.

— Omul îi este omului prieten, tovarăș și frate.

Îndrumătorul bisericesc pe anul 1978

(Urmare din pag. 2)

poliile Ardealului și Banatului, care, în articolele semnate, împărtășesc cititorilor învățături și îndrumări. Din acest capitol încreștăm: „Pavel, Apostol a lui Iisus Hristos” — de I. P. S. Mitropolit Nicolae Mladin; „De ce și cum trebuie să se însemneze creștinul cu Sfînta Cruce” — de I. P. S. Mitropolit Nicolae Corneanu al Banatului; „Viața creștină” — de I. P. S. Teofil Herineanu, Arhiepiscopul Vadului, Feleacului și Clujului; „Primește odorul acesta și-l păstrează pe el...” — de P. S. Emilian Bîrdaș, Episcop de Alba Iulia; și „Lucrarea Sfîntului Duh în Biserică” — de P. S. Vasile Coman, Episcopul Oradiei.

Capitolul: „Republică, marea vatră” cuprinde articolele: „Pagini alese despre patrie și patriotism”; „Valori ale artei populare românești” ș. a.

Capitolul: „Aniversări” cuprinde materiale referitoare la „evenimente importante din viața și istoria poporului nostru...”, ca de exemplu: „130 ani de la revoluția din 1848” și „60 ani de la marea unire din 1918”.

Capitolul: „Din valorile patrimoniului cultural național” ne aduce în atenție aspecte din creațiile de mare valoare ale înaintașilor noștri, despre care ne vorbesc articolele ca: „Picturi bisericești în jud. Sibiu, opere ale fraților Grecu”; „Cărți vechi românești din sec. al XVII-lea aflate în patrimoniul cultural al parohiilor ortodoxe din jud. Sibiu” ș. a.

Sub genericul: „Din învățăturile Bisericii noastre”, Îndrumătorul bisericesc pe anul 1978 cuprinde, ca și în anii trecuți, un mănunchi de cuvîntări ocazionale pe care preotul le rostește cu prilejul unor întîlniri ecumeniste, la cununii, la botezuri și la înmormîntări, unde s-au avut în vedere mai multe categorii de credincioși.

Aceste cuvîntări ajută preoților noștri, considerăm noi, în a se orienta mai bine asupra modului în care să-și întocmească cuvîntările pe care sînt obligați să le rostească la ocaziile arătate.

Lucrarea pe care o semnalăm mai cuprinde și capitolele „Chipuri de preoți de altă dată”; „Chipuri de pictori și zugravi bisericești”; „Din învățătura Sfinților Părinți”, precum și îndătințele „Îndrumări tipiconale pe anul 1978”.

Precum vedem, „Îndrumătorul bisericesc pe anul 1978” reprezintă și de data aceasta o carte de zidire religios-morală și patriotică în spiritul învățăturii Bisericii noastre, o călăuză deosebit de folositoare pentru cîntăreții bisericești și mai ales pentru preoții noștri în lucrarea lor din parohii.

Diac. E. Oancea